

MASSZI JÁNOS

ÚJ SZEREPBEN – ÚJ CSAPATBAN

AZ ISKOLAVEZETÉS (NEM CSAK) KEZDŐ PEDAGÓGUSSAL SZEMBEN TÁMASZTOTT ELVÁRASÁIRÓL ÉS TÁMOGATÁSÁRÓL

Amikor a Katedra Társaság elnöke, Pintes Gábor felkért, hogy az iskola-menedzsment szemszögéből tartsak egy előadást – és annak írott változatát tegyem közzé a lapban – a pályakezdés témájáról, számtalan gondolat végig-cikázott a fejemben. Huszonhat év pedagógiai gyakorlat áll mögöttem, ebből tizenkét évet töltöttem vezetőként. Ezek alatt az évek alatt sokféle tapasztalatra tettem szert. A következőkben megpróbálom rendszerbe helyezve Önök elé tárni ezeket.

AZ ISKOLAI PROGRAM, ELVÁRÁSOK, CÉLKITŰZÉSEK – A PÁLYAKEZDŐ PEDAGÓGUS ELKÉPZELÉSEI, TERVEI, ESÉLYEI

Minden oktatási intézmény azon fáradozik, hogy a lehető leghatékonyabban megvalósítsa a célként kitűzött, egyedi kialakított iskolaprogramját. Ennek alapvető feltétele egy jó csapat kialakítása, hiszen csak egy sikeres pedagógusközösség tudja valóra váltani a kitűzött célokat. A közösségbe érkező új kollégák beilleszkedése és csapatba illesztése, integrálása ezért kiemelten fontos feladata az iskoláknak.

ÚJ MUNKAKÖR ALAKULÁSA

Az új kolléga érkezését többféle tényező is kiválthatja. Az okok között szere-

pelhet az, hogy egy idősebb pedagógus nyugdíjba vonul; egy kolléganő anyasági szabadságra megy; valamelyik kolléga szakmát vált, és megüresedik a helye; a diákok létszámának növekedése következtében többletórák keletkeznek; vagy valakit le kell cserélni, mert nem úgy végzi a munkáját, ahogyan a minőségi oktatás azt megkívánja. Ezekben az esetekben az intézménybe érkezett kérvények alapján választ a vezetőség. Az arc nélküli kérvénybeadás mellett azonban érdemes személyesen is felkeresni az iskolákat, hiszen a személyes találkozás mindig hatásosabb lehet a postán vagy méltán küldött életrajzoknál. Sajnos évről évre jóval több a beérkezett kérvények száma, mint amennyi pedagógus el tudna helyezkedni. Ez az érvényben levő oktatási rendszer hibája. Az is gondot jelent, hogy régióként más-más szakpárosítás-hiányok keletkeznek, nálunk pl. évek óta szakképesítetlen kollégák kénytelenek ellátni a földrajz-oktatást.

A MEGHALLGATÁS

Amikor egy új munkaerőt keresünk, többféle módszerrel végezzük a válogatást. A mi iskolánkban első lépésben a szükséges szakpárosítással rendelkezők kérvényét tanulmányozzuk át, majd meghívjuk őket egy beszélgetésre. A meghallgatáson számos irányított kér-

dést teszünk fel, melyek segítségével fokozatosan kialakítjuk az érdeklődőről alkotott összbemérésünket. Fontosnak tartjuk a terepen való megfigyelést is, ezzel is arra törekszünk, hogy a megüresedett helyre a legrátermettebb érdeklődőt válasszuk ki. A döntés után ismertetjük a pályázóval az elvárásainkat, iskolánk programját, ellátjuk néhány hasznos tanáccsal és kijelöljük a vezető tanárát. A gesztor szerepköre nagyon fontos, hiszen az adaptációs időszakban rajta keresztül kommunikál a legintenzívebben az új kolléga a közösséggel. Fontos, hogy az új pedagógus azonosulni tudjon az adott intézmény profiljával és munkamoráljával.

EGY GYAKORLÓ ISKOLA FELELŐSÉGE, HOZZÁÁLLÁSA A FELADATHOZ, VÁLOGATÁS, GYAKORLATI ALAP BIZTOSÍTÁSA

A pályakezdő pedagógusok munkaviszonyhoz fűződő kapcsolata már a szakmai gyakorlat idején megkezdődik, amikor több napot, hetet is eltölt a jelölt a gyakorlóiskolájában. Fontos, hogy az egyetemeken folyamatos kapcsolatban álljanak a gyakorlóiskolájukkal, és rendszeres egyeztetéseket, megbeszéléseket folytassanak egymással. A vezetőpedagógusok munkatervét ezek a tanácskozások alakítják ki. A pályakezdés előtt álló diákok számára nélkülözhetetlen a

szakmai gyakorlat során tanított órák kiértékelése, megbeszélése, praktikus tanácsok adása.

Az új munkahelyen a kezdő pedagógus számára nagyon fontos, hogyan fogadja az iskola csapata – és ő hogyan viszonyul az intézmény pedagógusaihoz. Az ő számára is alapvetően meghatározó a visszacsatolás biztosítása, a tapasztaltabb kollégák és vezetőség támogatása, biztatása, megerősítése.

A „BŰVÖS HÁROMSZÖG”: A PEDAGÓGUS–PEDAGÓGUS, PEDAGÓGUS–SZÜLŐ ÉS A PEDAGÓGUS–DIÁK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Az iskola belső életének minőségét három résztvevő – a diák, a szülő és a pedagógus – és ezek egymáshoz fűződő kapcsolata határozza meg. Az iskola szellemiségét természetesen a pedagógus személyesíti meg, aki osztályt vezet, órát ad, szervez, előkészül, ellenőriz, feleltet, oktat és nevel. Azonban csak akkor lehet hatékonyan dolgozni, ha ezt a „háromszöget” egy jól működő kommunikációs csatorna fogja össze, amely kétirányúságon és rendszerességen alapul. Elengedhetetlen és nélkülözhetetlen a napi, heti gyakoriságú beszélgetés a szülővel – ám ha a szülő ezt nem igényli, akkor a pedagógus, az iskola nem sokat tehet a gyerekekért. Az építő jellegű kritikák is nagyon hasznosak tudnak lenni, ha tényeken alapulnak, mert javulást eredményezhetnek.

A SIKERES? JÖVŐ

Egy iskola sikerének egyik legfontosabb alappillére a modern minőségi oktatás stabilizálása lehet. Ehhez azonban megfelelő intézményi háttér biztosítására volna szükség, ami túlmutat az egyes intézmények hatókörén. Az iskolák ezért „nem tehetnek más”, mint arra törekednek, hogy a terepmunkát, vagyis az oktató-nevelő tevékenységet a lehető leghatékonyabban végzik el. És amire még szükségünk volna: megfelelő törvényi háttér, aktív kisebbségi oktatáspolitikai, HOSSZÚ távú tervezés biztosítása (az állandó reformok helyett), a (kezdő) pedagógusok megfelelő segítése, jó szakmai irány mutatója...

... minőség... kínálat... szolgáltatás... tervezés... hitvallás... szorgalom... új ismeretek... új módszerek... kutatás... karizmatikus személyiség... kreativitás... motiváltság... szakmaiság... gyermekközpontúság... tolerancia... integráció... együttműködés...

BÁRCZI ZSÓFIA

MEGTANÍTANI VAGY PÁLYÁRA SEGÍTENI?

A FELSŐFOKÚ PEDAGÓGUSKÉPZÉS LEHETŐSÉGEIRŐL

„...az iskolák mint intézmények szerves részei a társadalomnak, megtalálhatók bennük a legkülönbözőbb korú egyének (gyerekek, felnőttek), a társadalom különféle rétegei, csoportjai, hatnak rájuk a gazdasági, a társadalmi, kulturális viszonyok, a jogi és a politikai környezet változásai. Emellett nem lehet arról sem megfeledkezni, hogy az iskolák egyben helyszínei a társadalmi viszonyok újratemelődéseknek is. Tehát olyan sajátos társadalmi, illetve társas erőterként is értelmezhetők, amely alapvetően befolyásolhatja a tanulók iskolai és felnőttkori életútját.” (Golnhofer Erzsébet)

Bár a fenti mondatokat Golnhofer Erzsébet a közoktatásra vonatkoztatta, tulajdonképpen érvényesek a felsőoktatásra is. Bár erre ritkán gondolunk, az egyetemek ugyanúgy különböző korú egyének közösségeként működnek, mint a közoktatás intézményei, legalább annyira befolyásolják működésüket a gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyok, s a jogi és politikai környezet változásainak is éppen úgy ki vannak szolgáltatva. A lényeges különbség abban áll, hogy a felsőoktatási intézmények profiljának a kutatás, a tudományos tevékenység legalább olyan fontos eleme, mint az oktatás. Az egyetemek oktatóinak tudományos teljesítménye, közzétett tanulmányaik minősége és mennyisége, projekttevékenysége kiemelt jelentőségű minden felsőoktatási intézmény életében, hiszen a nyilvánvaló szakmai presztízszen túl meghatározó eleme az oktatók minősítésének, a szakindításnak, a finanszírozásnak. Így mind magának a pedagógusnak, mind pedig munkaadójának – részben gazdasági, részben humanpolitikai szempontból – alapvető érdeke a magas szintű tudományos tevékenység. Tény azonban, hogy tudományterületenként nagyon eltérő lehetőségek adóttak ugyanazoknak a követelményeknek a teljesítéséhez, ezért – például – a pedagógusképzésben résztvevő egyetemi oktatók sokszor kényszerülnek olyan tudományos tevékenység folytatására, amely nem közvetlenül hasznosul a pedagógusképzésben, a pedagógusképzés szempontjából meghatározó jelentőségű munkájuk viszont nem okvetlenül járul hozzá a szakindítás sikerességéhez és/vagy az intézmény gazdasági stabilitásának bebiztosításához.

A szakindítás azonban nemcsak bizonyos tudományos mutatók teljesítésével függ össze, az indítani kívánt tanulmányi programnak meg kell felelnie a szakleírásban foglalt követelményeknek is. A szakleírás egyrészt tartalmilag, másrészt mennyiségileg szabályozza, hogy egy-egy tanulmányi programon belül mit, mikor és milyen mélységben szükséges elsajátítani a hallgatóknak. Ez érvényes a pedagógusképzésre irányuló tanulmányi programokra is. Vagyis a pedagógusképző intézményeknek, bár nyilván törekszenek tanulmányi programjaikat saját arculatuknak megfelelően a lehető legnívósabban kialakítani, távolról sincs teljesen szabad kezük. A pedagógusjelöltek képzése pillanatnyilag egy olyan modell szerint működik, amely erősen behatárolja az intézmények mozgásterét, így azoknak eleve megszabott kereteken belül kell reagálniuk a jövődöbéli pedagógusokra váró kihívásokra is.